

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/58129,Konferencja-naukowa-Aparat-bezpieczenstwa-w-perspektywie-antropologii-wladzy-i-a.html>
02.03.2026, 15:54

Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja naukowa „Aparat bezpieczeństwa w perspektywie antropologii władzy i antropologii organizacji” (POSŁUCHAJ)

20.02.2019

W dniach 21-22 lutego 2019 roku w Kowarach odbyła się konferencja naukowa „Aparat bezpieczeństwa w perspektywie antropologii władzy i antropologii organizacji”.

Badania w zakresie funkcjonowania aparatu bezpieczeństwa w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej zaczynają powoli obejmować coraz to nowe, często nieoczywiste dotąd, a przez to zaskakujące przestrzenie badawcze. Zdecydowanie niewystarczające są już dziś same ustalenia faktograficzne, jak również traktowanie materiałów pozostawionych przez dawną bezpiekę jako exemplum w klasycznych studiach z zakresu historii państw i tworzących je społeczeństw. Ambicją szeregu badaczy stały się coraz śmielsze próby odpowiadania na pytania o mechanizmy funkcjonowania władzy komunistycznej, o subtelne, niezwykle złożone i wielostronne relacje ludzi sprawujących władzę z ludźmi, w imieniu których formalnie owa władza była sprawowana, o dalekosiężne skutki (społeczne, kulturowe, gospodarcze, polityczne), jakie ideologia i totalitarna praktyka bolszewicka wywarły na współczesny nam świat. Na eksploracje sięgające w nazwane obszary pozwalają zarówno wielkość, jak i różnorodność materiału źródłowego pozostawionego przez komunistyczne organy bezpieczeństwa, w tym te, które przechowywane są w archiwach Instytutu Pamięci Narodowej. Mogą one swym bogactwem zaspokajać potrzeby badawcze zarówno historyków czy językoznawców, jak i coraz częściej socjologów oraz antropologów kultury, psychologów itd.

Od kilku lat wrocławski oddział Instytutu Pamięci Narodowej, wraz ze współpracującymi w tym zakresie instytucjami, przede wszystkim Katedrą Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego, Instytutem Historii UMCS w Lublinie, aktywnie uczestniczy w formowaniu nowatorskiego na skalę światową spojrzenia na problem funkcjonowania komunistycznego aparatu bezpieczeństwa. Zorganizowano dotychczas dwie konferencje naukowe, z udziałem badaczy nie tylko z Polski, ale też zagranicą. Materiały z tych konferencji zostały opublikowane w formie tomów studiów („W stronę antropologii bezpieki” oraz „Antropologia donosu”).

Sesja I: Ludzie systemu

Moderator: dr hab. Robert KLEMENTOWSKI, prof. UWr

- dr Paweł WAROT (IPN Białystok), Tajemnica TW ps. „X-1”
- dr hab. Piotr KARDELA (IPN Białystok), Redaktor "Panoramy Północy" Ludmiła Gutkowska - tw. ps. "Lemska"
- dr Joanna ŻELAZKO (IPN Łódź), Obcy wśród swoich. „Wtyczki” żołnierzy II konspiracji w łódzkim UB
- dr Daniel CZERWIŃSKI (IPN Gdańsk), Udział w wojnie domowej w Hiszpanii jako element decydujący o służbie w aparacie bezpieczeństwa

Transmisja na kanale IPNtv:

- dr Witold BAGIEŃSKI (IPN Warszawa), Funkcjonariuszki wywiadu cywilnego Polski Ludowej
- Andrzej CZYŻEWSKI (IPN Łódź), Pułkownik Walichnowski na tropie...
- Paweł SZTAMA (IPN Warszawa / UMCS w Lublinie), Julia Brystygier i Józef Różański. Różne czy podobne sposoby zarządzania pionami bezpieczeństwa?
- dr Justyna DUDEK (IPN Lublin), Konflikt władzy? Spór między I sekretarzem KW PZPR w Lublinie a szefem WUBP w Lublinie w 1949 r.

Sesja II: Oblicza panoptikum

Moderator: Agnieszka KLARMAN

- dr Zbigniew BERESZYŃSKI (PIN Instytut Śląski w Opolu), Policyjna proteza niewidzialnej ręki rynku". Aparat bezpieczeństwa w społeczno-gospodarczej rzeczywistości PRL
- Krzysztof ŁAGOJDA (IPN Wrocław / Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego), Znęcanie się i tortury w aresztach Urzędu Bezpieczeństwa (1945-1956). Perspektywa sprawcy i ofiary
- dr Anna M. JACKOWSKA (badaczka niezależna), Modelowy portret attachatu wojskowego PRL na przykładzie placówki paryskiej (1945-1989). Próbowania odtworzenia struktury, funkcjonowania attachatu oraz jego składu osobowego w prozopograficznym ujęciu

- dr Jacek JĘDRYSIAK (Uniwersytet Wrocławski / Wojskowe Biuro Historyczne im. gen broni Kazimierza Sosnkowskiego), Reakcje władz wojskowych na przypadki odmów złożenia przysięgi przez dysydentów przymusowo wcielonych do Sił Zbrojnych PRL w latach 70. i 80. XX w.

Sesja III: W kręgu instrumentarium „bezpieki”

Moderator: dr hab. Jarosław SYRNYK, prof. UW

- prof. dr hab. Bogusław GÓRKA (Uniwersytet Gdański), Dowodzenie współpracy w nawiązaniu do jej zaprzeczania (na wybranym przykładzie)
- prof. dr hab. Tadeusz WOLSZA (Instytut Historii PAN w Warszawie / Instytut Nauk Politycznych Uniwersytet Kazimierza Wielkiego), Problem czasu wolnego więźniów w warunkach pobytu w zakładzie karnym lub obozie pracy (do 1956 r.)
- Agnieszka KLARMAN (IPN Wrocław), Portrety strażników ładu społecznego na wybranych przykładach prozy XIX w.
- doc. dr Michal SMIGEL (Universita Mateja Bela, Banská Bystrica, Słowacja) Národná bezpečnosť a jej nasadenie proti oddielom Ukrajinskej povstaleckej armady na území Slovenska v rokoch 1945 - 1947

- dr hab. Danuta JASTRZĘBSKA-GOLONKA, prof. UKW (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), Język dokumentów resortu bezpieczeństwa w latach 1944-1956
- dr Małgorzata MISIAK (Uniwersytet Wrocławski), Język dokumentów Służby Bezpieczeństwa
- dr hab. Robert KLEMENTOWSKI, prof. UWr (IPN Wrocław / Uniwersytet Wrocławski)
Funkcjonariusze służb specjalnych jako „wspólnota praktyków”

Sesja IV: W stronę antropologii безпеki

Moderator: dr hab. Robert KLEMENTOWSKI, prof. UWr

- Martin GUMIELA (Univeristy of Vienna), „Całe życie walczyłem o wyzwolenie klasy robotniczej” – czyli koncepcja moralności pracowników ludowego aparatu represji
- dr hab. Monika GOLONKA-CZAJKOWSKA (Uniwersytet Jagielloński), Anatomia konfliktu. O możliwościach wykorzystania dokumentacji lokalnego aparatu bezpieczeństwa w badaniach nad współczesnymi wyobrażeniami o Józefie Kurasiu „Ogniu” i jego podkomendnych

- dr Maciej ZAKRZEWSKI (IPN Kraków / Uniwersytet Papieski im Jana Pawła II w Krakowie), Franz Maurer – nieprawie dziecko „Nieprzekupnego”. Studium o pragmatyzacji aparatu bezpieczeństwa
- dr hab. Patryk PLESKOT (IPN Warszawa / Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Oświęcimiu), W „butach” esbeka. Kilka refleksji na temat konfliktu emic – ethic w badaniach nad aparatem bezpieczeństwa PRL

dr Daniel WICENTY (IPN Gdańsk / Uniwersytet Gdański), Kryteria sukcesu operacyjnego SB w latach 70. i 80. Założenia, praktyka i skutki

dr hab. Jarosław SYRNYK, prof. UWr (Uniwersytet Wrocławski / IPN Wrocław), Garetha Morgana „obrazy organizacji” a badania komunistycznego aparatu bezpieczeństwa

prof. dr hab. Krzysztof BRZECHCZYN (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu / IPN Poznań), Anatomia spiskowych teorii dziejów. Próba rekonstrukcji metodologicznej

Panel podsumowujący: Perspektywy historii: między estetyką, nauką i polityką

fot. prof. R.Klementowski i Agnieszka Klarman

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)